

BEŞİR AYVAZOĞLU İLE SON KİTABI ÖTEKİ CANLAR, SANATA BAKIŞI, ESTETİK ALGISI, YAHYA KEMAL'İN KENDİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ VE YAZDIĞI BİYOGRAFİLERE DAİR

Ferahfeza Erdoğan

■ **Sayın Beşir Ayvazoğlu, Öteki Canlar kitabı için dünyada insan dışındaki canların da yaşam hakkı olduğunu bize estetik bir hassasiyet gözeterek hatırlatan bir eser olduğunu söyleyebilir miyiz?**

Hiç şüphesiz... Bu dünya bizim olduğu kadar onların da... Bu gerçeği bazılarına anlatmanın zor olduğunu biliyorum. Kitle imha silahlarıyla zaman zaman yüz binlerce insanın bile acımasızca yok edildiği yahut politik ve ekonomik menfaatler için birbirine kırdırıldığı bir dünyada hayvanların yaşama hakkından söz etmeyi saçma bulanlar var. Ama ben herhangi bir hayvana sebepsiz yere kıyabilenlerin insanları da gözlerini kırpmadan öldürebileceklerini düşünüyorum. *Öteki Canlar*'ı şu cümlelerle noktaladığımı hatırlatmak isterim: "Hayvanlar, görüşlerini bizim anladığımız bir dille açıklama imkânı bulsalar belki de yüzümüze karşı her bakımdan ne kadar çirkin ve acımasız yaratıklar olduğumuzu söyleyecek, bitmek bilmeyen bir iştihayla sömürüp tahrip ettiğimiz tabiatta birçok bitki ve hayvan türünü yok ederek ilahi dengeyi bozduğumuz için bizi suçlayacak, 'esfele sâfilîn'de sürünmekte olduğumuzu yüzümüze vuracak ve diyeceklerdi ki: İnsanoğlu, kendine gel! Bu dünya sadece senin değil, bütün canlılarındır! Üzerine aldığın, taşıyamayacağın bir emanetti, ama taşıyabileceğini iddia ettin, çünkü sen gerçekten zalim ve cahilsin!"

Kitabın tasarımı da diğer kitaplarınızla karşılaştırıldığında daha farklı, değil mi? Kullanılan kâğıttan, görsellere kadar.

Evet, çok farklı... Özene bezene yazdığım, çok sayıda fotoğraf, karikatür vb. -ki bunların bazıları renklidir- kullandığım bu kitabın kaliteli bir kâğıda, renkli olarak ve özenli bir tasarımla basılmasını istedim. Yayıncım- sağ olsun- hiç itiraz etmeden kabul etti. Ancak o günlerde kâğıt fiyatlarındaki olağanüstü artış ister istemez kitabın fiyatı-

na yansıdı. Bu yüzden çok üzgünüm, ama yapacak bir şey yok.

Kitap, her biri farklı hayvanları işaret eden altı bölümden oluşuyor; kedi, köpek, eşek, karga, leylek ve güvercin. Bu hayvanlar üzerine yazılmış eserlerden gazetelerdeki haber yazılarına kadar geniş bir yelpazeden bakıyorsunuz söz konusu hayvanlara. Oldukça geniş bir araştırma gerektirmiş olmalı böyle bir çalışma?

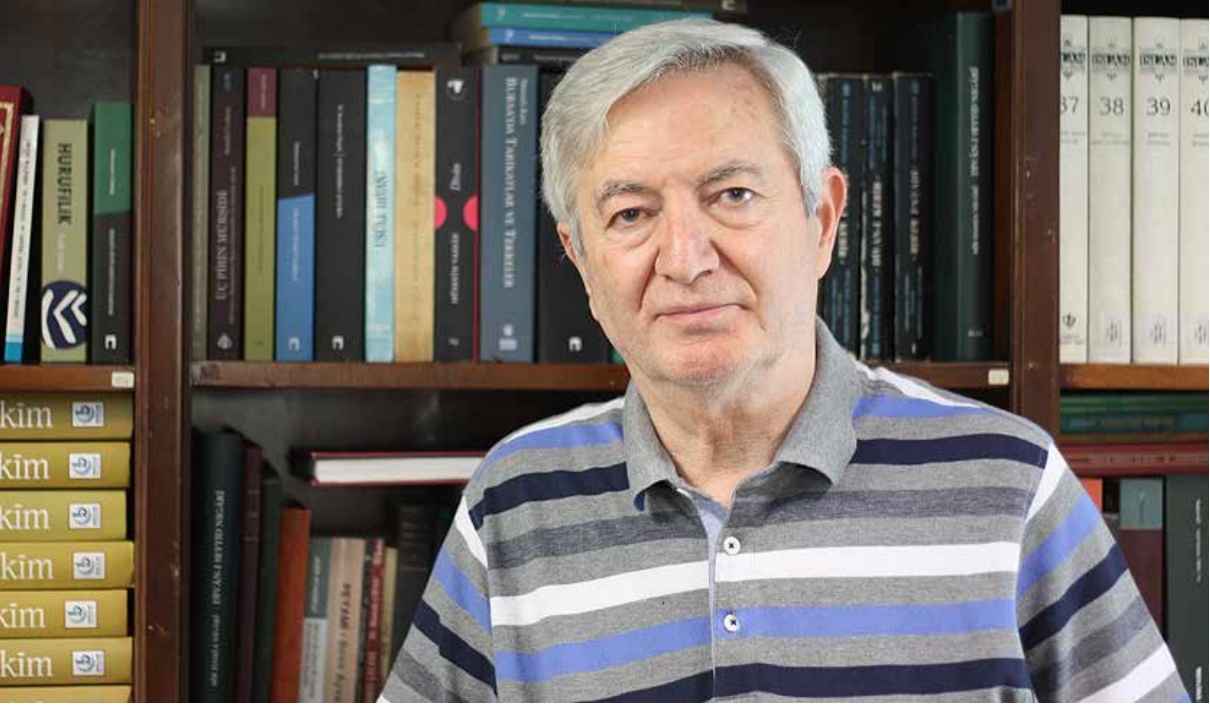
Hayvanları çok sevdiğimi, bir kedinin olduğunu biliyorsunuz. Eğer biyografilerimi okuduysanız, hayatını yazdığım şairlerin, yazarların -varsa- hayvanlarla ilişkilerini de mutlaka anlatırım. Mesela Ahmet Haşim biyografisine bakınız; “Kurbağa” ve “Kuşlar” başlıklarını taşıyan iki müstakil bölüm olduğunu göreceksiniz.

Asaf Hâlet Çelebi’nin çocukluk yıllarını yazarken de kedilerle dostluğundan uzun uzun söz ettim. Tevfik Fikret’in kedileri hakkında da Fikret biyografisinde bilgi bulabilirsiniz. Ayrıca çeşitli vesilelerle hayvanlar hakkında kaleme aldığım yazılarım var. Bunların bir kısmı, *Saatler, Ruhlar ve Kediler* isimli kitabımda bir bölüm teşkil eder. Bu konuda yoğunlaşan dikkatim sayesinde bir hayli malzeme biriktirmiştim. Yazılar, haberler, fotoğraflar, karikatürler... Dosyalarım da kitaba girmeyen daha bir yığın malzeme var.

Kitabın sayfalarını çevirmeye başladığımızda en çok kedilere yer verdiğinizi görüyoruz. Giriş yazısından sizin de bir kedisever olduğunuzu öğreniyoruz üstelik. Ayrıca edebiyatımızda kedisever yazarların hayli çok olduğunu da anlıyoruz ki, burada birkaç tanesinden bahsedebilir miyiz, okurlarımızı bilgilendirmek adına?

Kedisever olmayan var mı diye sormak belki daha doğru. Ahmed Vefik Paşa, Sami Paşazade Sezai, Halid Ziya Uşaklıgil, Hüseyin Rahmi, Ahmet Rasim, Ahmet Haşim, Refik Halid Karay, Peyami Safa, Nâzım Hikmet, Necip Fazıl, Ahmet Hamdi Tanpınar, Fahri Celal, Nahid Sırrı, Hakkı Süha Gezgin, Asaf Hâlet Çelebi, Cihat Burak... Hangi birini anlatayım? Sadece, izin verirseniz, Nahid Sırrı Örik’in kedi sevgisinden kısaca söz etmek isterim. Değerli yazarın “Kaybettğim Kediye Dair” isimli, aslında bizzat yaşadığı bir hadiseyi anlattığı güzel bir hikâyesi vardır. Bu hikâyede, hizmetçi kadınlardan birinin kendisi evde yokken kedisi Buldum’a zulmettiğini geç fark ettiğini anlatır. Nahid Sırrı, bu yüzden küsüp ortadan kaybolan zavallı kedisinden özür dilemek amacıyla, onu o

günlerde yazmakta olduğu *Sultan Hamid Düşerken* isimli romanında Şahabeddin Paşa'nın kucığına oturtur.

Yine kitabınızdan öğrendiğimiz ve bizi hayli şaşırtan 1937 yılında, İstanbul'da bir kedi itlaflı yapılmış tifoyu önlemeye yönelik. O dönemin karikatürlerine, gazete köşe yazılarına kadar taşınan bu olay, bugün unutulup gitmiş. Bu da biz insanların öteki canlar konusunda yeteri kadar hassas olmadığını gösteriyor sanki?

Maalesef, yakın tarihimizde utanç verici kedi ve köpek itlafları var. Bunlar genellikle modernleşme gayretiyle yapıldı. Bu korkunç itlaf teşebbüs ve uygulamaları, basında da ateşli destekçiler bulmuştu. Fakat kararlı bir şekilde kedileri savunan yazarlar da vardı. Kitabın ilgili bölümünde bu itlafların yol açtığı tartışmaları geniş bir biçimde özetledim. Sokakları hayvanlardan, özellikle köpeklerden arındırmak amacıyla düzenlenen operasyonlar, modernleşme maceramızın önemli tezahürlerinden biridir. Bu yüzden devleti yönetenler ve modernist aydınlarla halk arasında daima bir gerilim yaşanmıştır. Bir zamanlar ahşap evleri ve önemli tarihî eserleri yıkıp yerlerine beton binalar dikilmesini savunanların zihniyetiyle hayvanları itlaf yahut tecrit ederek modern şehirler yaratacaklarını zanneden aydınların zihniyetleri aynıdır. Kemalettin Kuzucu'nun *Öteki Canlar*'la aynı günlerde çıkan *İstanbul'un Sokak Köpekleri* isimli kitabına dikkatinizi çekmek isterim. Bu mesele, "Muhafazakârlık ve Modernlik Bağlamında Osmanlı'dan Cumhuriyet'e" alt başlığını taşıyan bu

önemli kitapta derinlemesine tahlil ediliyor.1937'deki kedi itlafını da aynı açıdan ele almak mümkündür.

Kitabınızda özel bir bölüm de ayırdığınız “Kedili Kütüphane”den bahsedelim isterseniz?

Kedili Kütüphane, yani eskilerin Bayezid Umumi Kütüphanesi dedikleri Beyazıt Devlet Kütüphanesi... Büyük bir âlim ve benzerine az rastlanır bir kedi muhibbi olan İsmail Saib Efendi, bu kütüphanenin ikinci hafızıkütübüydü. Kendi çevresinde tasavvufî manada bir “kutub” olarak kabul edilen bu büyük adamın müthiş hafızası, sadece yönettiği kütüphanenin değil, İstanbul'daki bütün kütüphanelerin kataloğu gibiydi. En meşhur oryantalistler, önünde diz kırıp oturarak ondan bir şeyler öğrenmeye can atarlardı. İslam tarih ve medeniyetinin çetrefil meseleleri hakkında kendisine müracaat eden yerli ve yabancı araştırmacılara bilgi verirken kucağında birkaç kedinin uyukladığını, omuzlarında yavru kedilerin dolaştığını düşünün... Tabii Saib Efendi kedileri korur kollarken onların da kitapları farelerden koruduğu unutulmamalı. Daha sonraki yöneticiler, kedileri kütüphaneden kovmuş ve kitapları farelerden korumak için başka tedbirler almışlardı. İsmail Saib Efendi, emekli olduktan beş ay sonra, 22 Mart 1942 tarihinde vefat etti ve Merkezefendi'de toprağa verildi. Abdülbaki Gölpınarlı, büyük hayranlık duyduğu bu büyük âlimin vefatına çok hoş bir tarih düşürmüştür: “Yüz kedi geldi dedi tarihini/ Gitti İsmail Efendi cennete”.

Cihat Burak'ın “Kediyi ancak onu tanıyan ve seven çizebilir.” cümlesinden yola çıkarsak, kedisever bir yazar olmasaydınız, böyle bir kitap ortaya çıkar mıydı, merak ediyoruz?

Cihat Burak'ın kedi hikâyelerinden biri “Melun Kedi” ismini taşır. Bu hikâyede, Burak, yeni başladığı bir hikâyeyi bitirmek için bir akşamüstü Beyazıt'taki Çınaraltı Kahvesi'ne gittiğini, duvar dibi masalarından birine oturup defterini çıkardığını, tam yazmaya başladığı sırada gümüş renkli bir yavru kedinin geldiğini anlatır. Çok eski bir yazımda, bu hikâyelerden söz ederken “Burak, kucağına alıp sevdiği, okşadığı, mırlayarak omzunda gezinen bu kedicğin bir zamanlar İsmail Saib Efendi'nin omzunda gezinen kedilerin soyundan gelmiş olabileceğini düşünmüş olabilir mi?” diye sormuştum. Cihat Burak'ın kedicilikteki yeri bambaşkadır. Hem hikâyelerinde hem de resimlerinde, gravürlerinde kediler başroledir. Cemal Süreya ne diyor? “Her şeyin kedisini yapar Cihat Burak, kedi olarak herkesi...” Sevgi her işin başıdır. Hayvanları sevmeydim *Öteki Canlar*'ı yazamazdım.

Kitabınızda köpekler bölümünde en çok dikkatimi çeken; bugüne de taşınan İstanbul'daki köpeklerin toplatılıp Hayırsızada'ya sürgüne yollanmasını aslında eksik biliyor oluşumuz. Aslında tarih boyunca birkaç defa daha sürgün edilmiş bu zavallı köpek dostlarımız, değil mi?

Köpek itlafı ilk defa Sultan II. Mahmud döneminde, bir İngiliz'in köpekler tarafından öldürüldüğünü iddia eden İngiltere Sefareti tarafından İstanbul'un bu tehlikeli hayvanlardan temizlenmesini ısrarla talep edilince gündeme gelmiş ve köpekler toplanarak Sivriada'ya sürgün edilmiştir. Bu sürgünden sonra Osmanlı Devleti'yle Rusya arasında büyük toprak kayıpları ve Yunanistan'ın bağımsızlığını ilan etmesiyle sonuçlanan savaşın patlak vermesi özellikle halk tarafından bu günahsız hayvanlara yapılan zulmün bir cezası olarak görüldüğü için köpekler adadan kayıklarla geri getirilip şehre salınmıştır. Köpekler aynı adaya 1865 yılında da Sultan Abdülaziz'in iradesiyle sürülecek, fakat kısa bir süre sonra birbiri ardınca çıkan ve şehrin büyük bir kısmını küle çeviren Hocapaşa ve Gedikpaşa yangınlarının ardından gerisin geri getirileceklerdir. İstanbul halkı bu uygulamaya şiddetle karşı çıkmış, hatta köpekleri toplamakla görevlendirilen kişilere –ki kaynaklarda bunların ipsiz sapsız serseriler olduğu ifade edilir– müdahale etmiş, ciddi tartışmalar ve arbedeler yaşanmıştı. Üçüncü sürgün kararı, 1910 yılında, Tefik Bey'in şehreminliği döneminde alınır. Avrupa basınında da tepkiyle karşılanan Türkiye aleyhtarı bir kampanyaya dönüştürülen bu kararın uygulanış biçimi korkunçtur. Kitapta ayrıntılı olarak anlattım. Bu köpek itlafından kısa bir süre sonra da Balkan Harbi çıkacak ve İstanbul'un Müslüman halkı, bu felaketle Hayırsızada faciası arasına ilişki kuracaktır.

Köpek dostlarımız demişken, bu sadık hayvanları sahiplenene köpek dostu yazarlar üzerine bilgi veriyorsunuz kitabınızda. Bu yazarlardan birkaçından bahsedebilir misiniz söyleşimizde? Beni en çok Refik Halid Karay'ın köpeği ile olan dostluğu etkiledi açıkçası.

Öteki Canlar'da Ömer Seyfeddin, Halide Edib Adivar, Refik Halid Karay, Nâzım Hikmet ve Sait Faik'in köpekleriyle ilişkilerinden geniş olarak bahsettim. Refik Halid'in Floş'uyla dostluğu elbette göz yaşartıcı bir dostluktur, kısaca özetlesem bile bu röportajı haddinden fazla uzatır. Sadece hayvanlar hakkında en çok kalem oynatan ve en güzel yazıları yazan yazarın Refik Halid Karay olduğunu söyleyebilirim. Bu yazıları bir araya getirilse çok lezzetli bir kitap olur. Ahmet Rasim'i de anmazsam o büyük yazara haksızlık etmiş olurum.

Ahmet Rasim dediniz de... Eşeklere ayırdığınız bölümde; Şeyhî'nin hiciv eseri Harnâme'yi bize hatırlattığınız gibi aslında Ahmet Rasim'in de ömrü vefa etseydi eşeklik tarihi üzerine bir kitap yazabileceğinden dem vuruyorsunuz. Nedir size bunu söyleten?

Evet, hayvanlar hakkında Refik Halid gibi, çok yazan bir yazardır Ahmet Rasim. Eşeklere merhametten kaynaklanan özel bir sevgisi vardır. Her vesileyle bu çilekeş hayvanları savunur. İnsanlara kadim zamanlardan beri hizmet etmekten başka günahları bulunmayan bu zavallı hayvanların, çifteleri ve anırmaları varsa da, biri savunma öteki de söz haklarıdır. Gerçi inatçıdırlar, sudan geçmez bilinirler, fakat Ahmet Rasim derin sulardan yüzerek geçen eşekler

de görmüştür. Ahmet Haşim ise eşeklerde ahmaklığının alameti gibi görülen inatçılığı “bir nokta-i nazar sahibi olmak ve o nokta-i nazarda ısrar etmek” ve haksızlığa direnmek diye yorumluyor. Belki dikkatinizi çekmiştir, kitapta Necip Fazıl’ın bir ara bir sıpa beslediğini, Cihat Burak’ın da çok ucuza satın alabileceği şirin bir sıpayı “Büyüyünce ne yaparım?” diye düşünerek almadığı için nasıl bir pişmanlık yaşadığını da anlattım.

Yine kitabınızın sayfaları arasında ilerlediğimizde kargaların da tıpkı kedi ve köpekler gibi insana zarar verdiği gerekçesiyle bir dönem itlaf kararından kaçamadıklarını öğrenmek hayli şaşırtıcı. Nedir bu hayvanların insanlardan çektikleri desek?

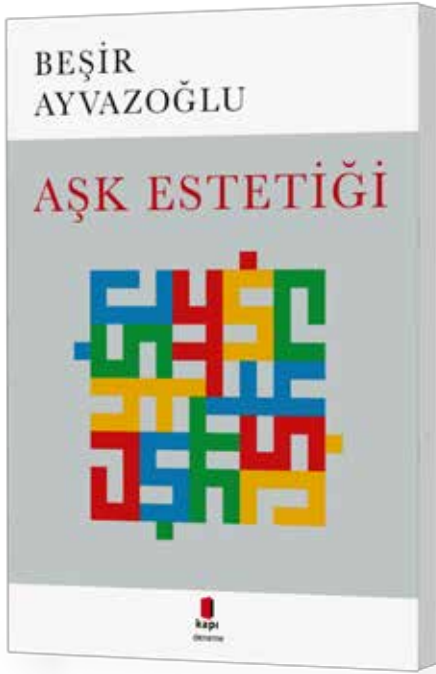
Evet, kargalar da zaman zaman sürekle avlarının kurbanları olmuşlardır. Sözü-nü ettiğiniz itlaf hadisesini ben çok ibret verici bulurum. 1924 yılında Ziraat Vekâleti tarafından vilayetlere bir genelge gönderilerek mahsulün korunabilmesi için bütün kargaların itlaf edilmesi emredilir. Kargaların çok rağbet ettiği bir şehir olan Çorum’da, Ziraat Müdürlüğü, tamimin gereğini yerine getirmek için hazırlıklarını yaptıktan sonra valiliğe bir yazı gönderir. Valinin meseleyi havale ettiği İl Meclisinde yapılan görüşmede, Müftü Efendi “Mahsulü muhafaza maksadıyla da olsa kargaların katli dinen caiz değildir.” fetvasıyla karara karşı çıkar. Küçük bir kıyametin kopmasına sebep olan bu fetva, Türkiye Büyük Millet Meclisinde gündeme getirilince Şeriye Vekili Mustafa Fevzi Efendi, çok büyük bir hata olarak gördüğü fetvası sebebiyle müftünün azledildiğini açıklar.

Bu arada kargaların hep söylendiği gibi hiç de uzun ömürlü olmadıklarını öğrenmek, bende olduğu gibi başka okurlarınızda ve hatta bu kitabın yazarında da biraz hayret, biraz hayal kırıklığı yaratmış mıdır acaba?

Hayır... Kargaların uzun ömürlü oldukları bir şehir efsanesidir. Bu efsanenin kaynağı eski Yunan ve Roma imiş. Uzun ömrün sembolü olarak görülen kargaların insanoğlunun dokuz kuşağı süresince yaşayabildiğine inanılmış.

Bir de kartallarla leyleklerin savaşına denk geliyoruz kitapta. Hatta bu savaşın gazetelere haber olduğunu, kitaptaki kaynakçadan da öğrenmek mümkün. Galiba insanlar, hayvanların da kendileri gibi güç gösterilerinde bulunduğunu görmekten haz alıyorlar sanki?

Kartallarla leyleklerin 1934 yılında Burhaniye göklerinde tutuştukları savaşı ilk defa rahmetli Ahmet Yüksel Özemre’nin *Üsküdar, Ah Üsküdar* isimli kitabında okumuştum. Yıllar sonra eski gazete koleksiyonlarını tararken rastladığım haberlerden Özemre’nin verdiği bilginin doğru olduğunu anladım. Hakikaten enteresan bir hadisedir. Leyleklerin galip çıktığı bu savaşta epeyi kan dökülmüş ve yüzlerce leylek yavrusu öksüz ve yetim kalmış. Hadise kuşların nasıl seferberlik ilan edebildiklerini ve sürüler hâlinde savaşa nasıl koştuklarını göstermesi bakımından da şayan-ı dikkat ve hayrettir. İstanbul leylekle-

ri savaşa giderken o kadar kalabalıklarmış ki, gün ortasında âdeta hava kararmış. Köşe yazarlarının günlerce yazıp çizdikleri, çeşitli şekillerde yorumladıkları bir savaştır bu.

Kitapta yer alan leylekler bölümünde bize özellikle Ahmet Haşim'i hatırlatmanız da tesadüf olmasa gerek?

Elbette, Haşim'in biyografisini yazmış bir yazar olarak leyleklerden bahsederken onun "Mehtapta Leylekler"ini ve "Gurabâhane-i Laklakan"ı görmezden gelebilir miydim?

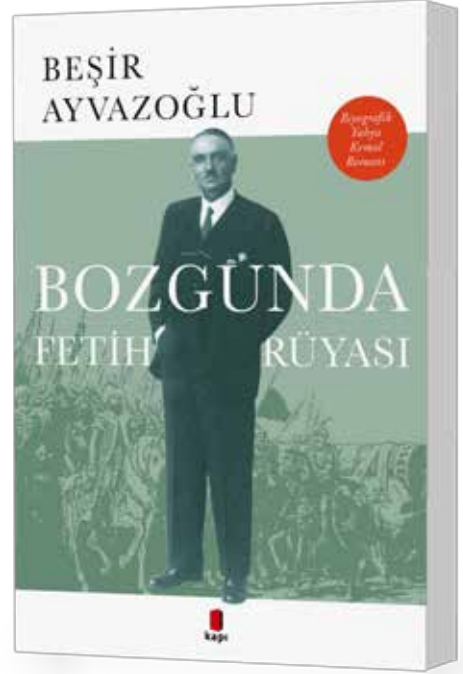
Sevgili hocam, 50 yılı geride bıraktığınız yazarlık hayatınızda biyografiden denemeye, şiirden romana farklı alanlarda çok değerli eserler verdiniz. Bu eserlerden hâlâ pek çok üniversitede ders kitabı olarak da faydalanılan "Aşk Estetiği" üzerinde durmak isterim. Bu

kitap için, yazıldığı dönemde sanatta estetik algı açısından bir boşluğu doldurduğunu söyleyebilir miyiz?

Çok gençken Yahya Kemal'in eserlerini okudum ve onun vasıtasıyla kültürümüzün meseleleriyle ilgilenmeye başladım. Eski şiir, eski musiki, tezyini sanatlar vb. ilgimi çekiyordu. Bir süre sonra bu sanatların arkasındaki felsefeyi, estetiği merak etmeye başladım ve estetikle ilgili kitaplar okumaya başladım. Fakat bu kitaplarda anlatılan teoriler, kökleri Greko-Latin kültürüne uzanan bir dünya görüşü temeline dayandığı için Batı dışında kalan kültürlerin sanat ve güzellik anlayışlarını açıklamakta yetersiz kalıyordu. Özellikle İslam sanatlarını açıklarken, bütünüyle Batı sanatları ve felsefesi etrafında oluşmuş bir kavram çerçevesine atıfta bulunulduğu takdirde yanlış hükümler verme tehlikesi vardı. Sonunda Batı sanatını ve Batı'da geliştirilmiş estetik teorilerini göz ardı etmeksizin kendi tarihî tecrübemizden hareketle sanat ve sanat eserleri üzerine düşünmek gerektiği kanaatine vardım ve Mevlana'dan Şeyh Gâlib'e, Yunus'tan Şebüsteri'den Sinan Paşa'ya yerli kaynakları ve belli başlı tasavvufi eserleri okuyarak bulduğum ipuçlarından hareketle bir açıklama getirmeye çalıştım. *Aşk Estetiği* böyle doğdu ve hiç beklemediğim bir ilgiyle karşılandı. Bu macerayı, yani *Aşk Estetiği*'nin hikâyesini, bu kitabın son baskılarının başındaki metinde uzun uzun anlattım. Kitap bir boşluğu doldurmuş olsa gerek ki her yıl yeni baskıları yapılıyor ve hâlâ okuyanları etkiliyor.

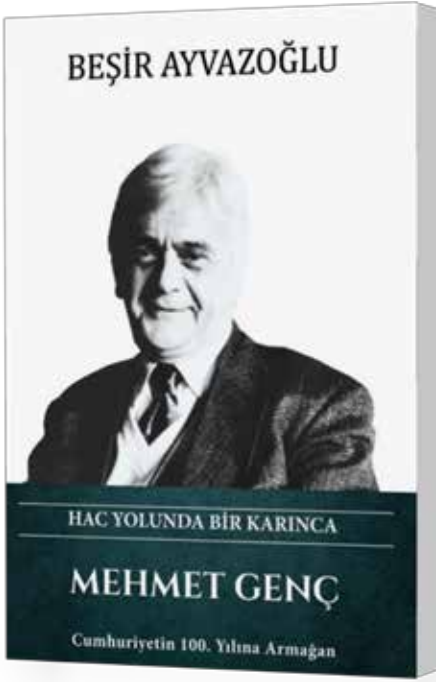
Özellikle Yahya Kemal üzerine bir romanınız olduğu gibi, bir uzun deneme kitabı ve bir Yahya Kemal Ansiklopedisi hazırladığınızı da biliyoruz. Bu eserlerden yola çıkarak Yahya Kemal'in sizin üzerinizde estetik bir etkisi olduğunu söyleyebiliriz sanırım?

Evet, dediğim gibi benim hikâyem, aslında Yahya Kemal'le başlıyor. Yayımlanan ikinci kitabım, *Eve Dönen Adam*, onun hakkındadır. Yahya Kemal'in altın kapısı Tanburî Cemil Bey'dir, benim altın kapım da Yahya Kemal oldu. Onu vaktinde okuduğunuz zaman Türk kültürünün bütün meseleleriyle ilgilenmeye başlamanız kaçınılmazdır. "Vaktinde" sözünü özellikle kullanıyorum. Yahya Kemal'le ilk gençliğimde değil de beş-on yıl sonra tanışsaydım büyük ihtimalle o kadar etkilenmezdim.

Yine Tarık Buğra, Peyami Safa, Ahmet Haşim, Asaf Hâlet Çelebi, Tevfik Fikret, Mehmet Âkif gibi edebiyatımızın önemli üstatları üzerine çok kıymetli biyografiler kaleme aldığınızı dikkate alarak soralım; bir yazar, biyografisini yazdığı kişi ile nasıl bir bağ kurmalıdır?

Hiç şüphesiz, biyografi yazarken sevginizi yahut nefretinizi paranteze almak, hayatını yazdığınız kişiyi aklamak veya mahkûm etmek gibi bir amaç taşımamak zorundasınız. Bu çok zordur; yazarken ister istemez aranızda bir bağ kuruluyor; onun yanında olmanız gerekiyormuş gibi bir duygu yaşamaya başlıyorsunuz. Bütün sırlarını sizinle paylaşan bir dostunuz, bir arkadaşınız gibi. Bu tuzağa düştüğünüz takdirde, yazdığınız metnin problemli olması kaçınılmazdır. Hayatını yazdığınız kişi çok sevdiğiniz biri olsa bile aranızda mesafe koymanız gerekir. Bu sebeple yaşayan birinin biyografisini yazmak zor, hatta imkânsızdır. Çünkü kendisine rağmen bir şey yazamazsınız, o nasıl istiyorsa öyle yazmanızı ister. Hayatta değilse bile yaşayan yakın akrabaları, ayrıca ideolojik bir kimliği varsa taraftarları büyük engeller çıkarabilirler. Yüceltmek için gizlemek yahut küçültmek için abartmak, ne kadar emek verilmiş olursa olsun, bir biyografiyi okunmaz kılabilir.

Kaleme aldığınız bu değerli biyografilere geçen yıl iki değerli düşünürümüz Erol Güngör ve Mehmet Genç biyografilerini de eklediniz. Niçin Erol Güngör ve Mehmet Genç?

Aslına bakarsanız, birinci derecede yakınları hayatta olanların biyografilerini yazmanın imkânsızlığına dair kesin kanaate sahibim. Birçok teklifi bu yüzden kabul etmemiş, daha da önemlisi bugüne kadar sadece sanat ve edebiyat adamlarının biyografilerini yazmıştım. Bir ilim adamının biyografisini yazabilmek için onun uzmanı olduğu sahada geniş bilgi sahibi olmak gerekirdi. Ancak Cumhuriyet'in 100. yılına armağan olmak üzere bir biyografi dizisi yayımlamaya karar veren Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Başkanı Şerafettin Yılmaz Bey'in ısrarı ve kendisine çok saygı duyduğum ve hatırını kıramayacağım Mehmet Genç'in araya girmesi yüzünden teklifi kabul etmek zorunda kaldım.

Erol Güngör, tanışma şansına kavuştuğum ve gençliğimde bütün yazdıklarını okuyup etkilendiğim bir ilim ve fikir adamıydı. Şöyle düşündüm: Merhum 1938 yılında doğduğuna göre, hadiseleri az çok idrak ve takip edebilecek yaşa geldiğinde, yakın tarihimizin en önemli gelişmelerinden biri yaşanıyordu; Tek parti diktası sona ermiş ve 1950 yılında Demokrat Parti'nin iktidara gelişinin ardından büyük bir sosyal, kültürel ve ekonomik hareketlilik başlamıştı. On yıllık Demokrat Parti iktidarının ilk yarısını küçük bir Anadolu şehrinde, Kırşehir'de yaşayan Erol Güngör, ikinci yarısında İstanbul Üniversitesinde öğrenciydi. Sonraki yıllarda ise yaşanmakta olan sosyal ve kültürel değişimleri yakından takip eden kudretli bir sosyal bilimci ve güçlü bir yazar... Kısacası Erol Güngör, her biri bir darbeyle sona eren üç on yılın adamıydı. Aynı zamanda soğuk savaşın bütün şiddetiyle yaşandığı üç on yıl... Bu otuz yılın şartlarını da iyi anlatabilirim etkileyici bir Erol Güngör biyografisi yazabilirdim. Ben, çocukluğumu 1950'lerde yaşamış bir nesle mensubum. O yıllardan en net hatırladığım şey, küçük radyomuzdan annemin Yassıda duruşmalarını dinlerken döktüğü gözyaşlarıydı. Olup bitenleri 1960'ların sonunda fark etmeye başlamış, 1970'lerde ise kendimizi bir kör dövüşünün, hatta bir çeşit iç savaşın içinde bulmuştuk. Erol Güngör'ü yazarsam aynı zamanda benim neslimin de bir kısmını bütün acılarıyla yaşadığı bir macerayı anlatmış olacaktım. Bu,

aynı zamanda bir yeniden okuma macerası ve hafıza tazeleme ameliyesi olacaktı. Daha da önemlisi, kitapta Erol Güngör'ün yakın çevresi olarak isimleri zikredilecek hemen herkesi şahsen tanımuştım ve hayatta olanlarla konuşma imkânım da vardı. Rahmetli Mehmet Genç, bu biyografiyi hastalığına rağmen okumuş, fikirlerini söylemiş ve kendi biyografisini benim yazmamı istediğini de ima etmişti. Erol Güngör biyografisinin yayımlandığını maalesef göremedi. Mehmet Genç; biliyorsunuz, geçen yılın 18 Mart'ında onu kaybettik. Bana düşen biyografisini yazmaktı çünkü müşterek dostlarımıza da bu arzusunu açıkça ifade etmişti. Hepsini rahmetle anıyorum.

